

(1) адаптивних інструментів (якими виступають динамічні здібності металургійних підприємств), що дозволяють пристосувати готівкові ресурси до потреб ринку або технологічних змін;

(2) обмежуючих інструментів «механізму ізоляції» (тобто не копіюється поєднання ресурсів), що виконують функцію захисту від зовнішніх негативних ринкових впливів;

- конкурентні переваги є основою забезпечення стійкості металургії на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Обґрунтовано, що організаційно-управлінський механізм, що формується, повинен бути спрямований на забезпечення найбільш повного та ефективного залучення наявного ресурсного потенціалу металургії для ефективної реалізації її виробничих можливостей. Показано, що в залежності від регіональної політики, що проводиться, розвиток металургії може піти шляхом досягнення повної зайнятості населення з максимальним задіянням виробничих факторів - тактичне управління, або шляхом розширення виробничих можливостей за рахунок усунення диспропорцій у використанні факторів виробництва і залучення в промисловий розвиток латентного ресурсного потенціалу - стратегічне управління.

До системних ресурсів були віднесені енергетичні, матеріально-технічні та трудові ресурси, поповнення та підготовка яких потребує інвестиційних вкладень. Таке виділення складових ресурсної бази розвитку металургії дозволило зосередитись на ендогенних факторах сталого розвитку, тобто на наявних внутрішніх резервах, використання яких дозволить забезпечити ефективне залучення наявного ресурсного потенціалу території. Одночасно передбачалося, що результативність такого задіяння буде не нижчою від фактичних значень показників ефективності використання факторів виробництва. Були використані такі показники:

- ємність системи енергопостачання, що дозволяє забезпечити металургійне виробництво необхідним обсягом електричної енергії;

- обсяг основного капіталу, що визначає масштаб виробничих можливостей металургійного сектору економіки;

- чисельність трудових ресурсів, яка може бути залучена у металургію.

Список використаних джерел

1. Гринько Т. В. Транскордонне співробітництво і стратегії розвитку металургійних підприємств. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2013. № 17 (206). С. 158–161.

2. Власюк Т.О. Металургійна галузь України на світовому ринку: проблеми та пріоритети. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2016. № 3. С. 91–103.

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІСТРУМЕНТ ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЮ

Костякова А. А.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Євтушенко В. С.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Бюджетування є одним із ключових інструментів управлінського обліку, який забезпечує інтеграцію планування, координації та контролю в діяльності підприємства. Воно дозволяє встановити фінансові орієнтири, розподілити ресурси відповідно до стратегічних цілей та

здійснювати постійний моніторинг досягнення цих цілей. Ключові аспекти його ролі: планування, координація та взаємозв'язок підрозділів, контроль та аналіз виконання, мотивація персоналу, оптимізація ресурсів, стратегічний контроль, гнучкість у прийнятті рішень.

Бюджетування виступає ключовим елементом процесу планування, забезпечуючи підприємству структурований підхід до досягнення стратегічних і тактичних цілей. Цей процес дозволяє чітко окреслити фінансові орієнтири, узгодити ресурси та підготуватися до можливих змін зовнішнього і внутрішнього середовища. Методи бюджетування специфічні, засновані на методах планування, залежать від складу локальних бюджетів та забезпечують ефективне формування фінансових планів та їх прозорість. [1]

Бюджетування виконує важливу функцію у забезпеченні узгодженості між структурними підрозділами підприємства. Це дозволяє уникати неузгодженості, зменшувати конфлікти та підвищувати ефективність управління. Бюджет визначає цілі для кожного підрозділу, які узгоджуються із загальною стратегією компанії. Це дозволяє всім структурним одиницям працювати у спільному напрямку для досягнення стратегічних і фінансових завдань. Наприклад, відділ продажів планує обсяги реалізації, які враховуються виробничим відділом для визначення необхідних обсягів виробництва. Таким чином, усі підрозділи функціонують у тісному взаємозв'язку.

Бюджет можна вважати сучасним інструментом менеджменту, який дозволяє не тільки наочно відобразити стан фінансових ресурсів підприємства, але й спланувати їх надходження і витрачання, оцінити ефективність використання. Застосування цього інструменту дозволяє керівництву оптимально організувати рух фінансових ресурсів для досягнення поставлених цілей. Цілком зрозуміло, що складання та виконання бюджетів підприємства нерозривно пов'язане з його виробничою діяльністю, яка в ринкових умовах здійснюється у відповідності з бізнес-планом, заключними розділами якого є фінансовий план та стратегія фінансування. Зміст фінансового плану містить: прогноз обсягів реалізації, баланс грошових надходжень та витрат, таблицю доходів та витрат, баланс активів та пасивів, розрахунок досягнення беззбитковості. Зміст стратегії фінансування передбачає визначення величини і джерел отримання ресурсів та обґрунтування повернення коштів для отримання доходів. [2]

Бюджетування не лише служить інструментом фінансового планування та контролю, а й відіграє важливу роль у мотивації персоналу. Завдяки чітким фінансовим і нефінансовим орієнтирам, які закладаються у бюджет, працівники отримують розуміння своїх завдань, цілей і результатів. Це підвищує їхню відповідальність за виконання роботи, сприяє розвитку командної роботи та загалом покращує ефективність.

Суть мотивування полягає в стимулюванні, підвищенні зацікавленості учасників бюджетування щодо виконання бюджетних показників та досягнення загальної мети підприємства через визначення і розподіл відповідальності між керівниками об'єктів бюджетування та формування на цій основі оцінки ефективності їх роботи. Слід зазначити, що налагоджена система бюджетування передбачає ефективне управління як витратами та відповідними їм доходами, так і управління грошовими потоками в частині прогнозування грошових надходжень та здійснення грошових платежів, що дозволяє передбачити в бюджетному періоді брак готівкових коштів або їхній залишок та вчасно вжити відповідні коригувальні заходи щодо оптимального розподілу вказаних потоків. Це сприяє збалансуванню фінансових ресурсів і забезпеченню ліквідності та платоспроможності підприємства. [3]

Бюджетування є важливим механізмом стратегічного контролю, що забезпечує моніторинг виконання стратегічних планів компанії. Воно дозволяє оцінювати, наскільки фактичні результати діяльності відповідають поставленим довгостроковим цілям, і вчасно вносити коригування для досягнення оптимальних результатів. Наприклад, у компанії, яка прагне розширити свою присутність на нових ринках, бюджетування дозволяє оцінювати витрати на маркетинг, обсяги продажів і дохідність у кожному регіоні. Якщо виявляється, що один із

ринків вимагає більше ресурсів, ніж передбачалося, бюджет може бути коригований для оптимізації витрат і максимізації ефекту.

Кожне підприємство з метою досягнення стратегічної мети (лідерство в певній галузі, утримання позицій на ринку, збільшення рівня прибутку) здійснює стратегічне планування як процес визначення дій, необхідних для досягнення стратегічної мети. Стратегічні плани підприємства деталізуються шляхом розроблення короткострокових завдань, які реалізуються в рамках процесу бюджетування. [4]

Сучасні підходи до бюджетування, зокрема гнучке та безперервне бюджетування, дають змогу підприємствам швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі. Ці методи забезпечують динамічну основу для прийняття рішень, дозволяючи коригувати плани та ефективніше використовувати ресурси відповідно до актуальної ситуації. Гнучке бюджетування враховує змінні чинники, такі як коливання попиту, зміни цін на ресурси, валютні коливання або інші ринкові зміни, і дає можливість оперативно вносити зміни до бюджету. Компанії також можуть розробляти альтернативні сценарії бюджетів. Наприклад, у разі песимістичного прогнозу бюджет передбачає суворий контроль витрат, тоді як оптимістичний варіант дає можливість спрямовувати більше коштів на розвиток.

Бюджетування є одним із найважливіших інструментів управління, який об'єднує процеси планування, контролю та оцінки результатів. Воно забезпечує підприємству стабільність, адаптивність і високу ефективність у досягненні стратегічних та операційних цілей.

Список використаних джерел

1. Макалюк І. В., Джумаєєва Д. Д. Роль бюджетування у фінансовому плануванні підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2019. Вип. 24. С.67-75.
2. Топило В.А. Впровадження системи бюджетування на підприємствах UR: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/159.pdf (дата зверення 05.12.2024).
3. Пятничук І.Д. Формування сучасного концептуального підходу до визначення поняття «система бюджетування». *Ефективна економіка*. 2013. № 11. UR: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2509> (дата зверення 05.12.2024).
4. Пасенко В.В., Пастернак Я.П., Бюджетування як інструмент управління ресурсами в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2021. Вип. 65. С.117-121. UR: http://bses.in.ua/journals/2021/65_2021/21.pdf (дата зверення 05.12.2024).

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ CVP-АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Костякова А. А.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Ушкалова А. О.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку (CVP-аналіз) - це метод, який дозволяє зрозуміти, як зміни в обсязі виробництва, продажу, витрат, а також цін впливають на прибуток підприємства. Основна мета CVP-аналізу полягає в тому, щоб допомогти менеджерам приймати обґрунтовані рішення щодо: